

اندیشه‌های نوین تربیتی

دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی

دانشگاه الزهراء

دوره‌ی ۲، شماره‌ی ۱ و ۲

بهار و تابستان ۱۳۸۵

صص. ۱۱۱-۱۲۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۵/۹/۷

تاریخ بررسی مقاله: ۱۳۸۵/۳/۹

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۵/۲/۱۶

بررسی پایایی و روایی مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی (GSE-10)

در دانش‌جویان روان‌شناسی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی
دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه آزاد مرودشت

دکتر غلامرضا رجبی

استادیار دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز r_rajabi@yahoo.com

چکیده

در این پژوهش، پایایی و روایی مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی (GSE-10) در دانش‌جویان رشته‌های روان‌شناسی دانشگاه‌های شهید چمران اهواز و آزاد مرودشت بررسی شده‌است. ۲۹۳ دانش‌جوی روان‌شناسی از دانشگاه شهید چمران اهواز و ۲۹۴ دانش‌جوی روان‌شناسی از دانشگاه آزاد مرودشت به مقیاس ۱۰ گزینه‌ی باورهای خودکارآمدی ویرایش ایرانی پاسخ گفتند. با روش تحلیل عاملی (تحلیل سازه‌های بنیادی)، سازه‌ی با نام باورهای خودکارآمدی عمومی به دست آمد که تبیین‌کننده‌ی ۳۸/۶۹ درصد واریانس گزینه‌های مقیاس بود. ضرایب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۲، برای دانش‌جویان روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز ۰/۸۴، و برای دانش‌جویان روان‌شناسی دانشگاه آزاد مرودشت ۰/۸۰ به دست آمده. همچنین ضریب روایی هم‌زمان برای مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی و مقیاس عزت‌نفس روزن‌پرگ بر روی ۳۱۸ نفر از پاسخ‌گویان ۰/۳۰، در دانش‌جویان روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز ۰/۲۰، و در دانش‌جویان روان‌شناسی دانشگاه آزاد مرودشت ۰/۲۳ برآورد شد که همه معنادار بود. بنابراین، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مقیاس GSE-10 را می‌توان در پژوهش‌های روان‌شناختی و موقعیت‌های بالینی برای جامعه‌ی به‌هنگار و نابه‌هنگار به کار گرفت.

کلیدواژه‌ها: مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی؛ پایایی؛ روایی؛

پیش‌گفتار

بندورا^۱ (۱۹۸۶) در کتاب پایه‌های اندیشه و رفتار اجتماعی می‌گوید که انسان‌ها دارای یک نظام خود^۲ اند که در کنترل اندیشه‌ها، احساس‌ها، و کنش‌های‌شان مؤثر است. نظام خود دربرگیرنده‌ی گروهی از سازه‌های عاطفی و شناختی مانند فراگیری از دیگران، توانایی نمادسازی، و سامان‌دهی رفتار شخصی است. هم‌چنین، این نظام همواره در فراهم‌آوری سازوکارهای مرجع و سامان‌دهی کارکردهای فرعی برای دریافت، سامان‌دهی، و ارزیابی رفتار دست دارد که به پیوند دوسویه‌ی نظام خود و منابع مؤثر فرا-محیطی می‌انجامد. در کل، بندورا رفتار و انگیزش انسان را پی‌آیند باورهایی می‌داند که انسان‌ها از خود دارند که سازه‌هایی کلیدی در کارکرد و کنترل شخصی است. نظام خود برآیند کنش دوسویه‌ی شخص و منابع مؤثر پیرامونی است. این نظام خودگردان است و توانایی دگرگون‌سازی محیط و کنش‌های فرد را دارد.

بر پایه‌ی نگره‌ی اجتماعی-شناختی (بندورا، ۱۹۸۶)، خوداندیشی^۳ میانجی دانش و کنش است و افراد با خوداندیشی تجربه‌ها و فرآیندهای اندیشه‌ی خود را ارزیابی می‌کنند. دانش، توان‌مندی، و پیروزی‌های گذشته پیش‌بینی‌کننده‌های ضعیف پیروزی‌های آینده است، چون باورهای افراد درباره‌ی توانایی‌ها و پی‌آمدهای تلاش‌شان به گونه‌ی نیرومند بر رفتارشان اثر می‌گذارد.

بندورا (۱۹۸۶) خوداندیشی را یگانه‌ترین توانایی انسان می‌شمارد که انسان‌ها با آن اندیشه و رفتارشان را دگرگون می‌سازند و ارزیابی می‌کنند. این خودارزیابی‌ها دربرگیرنده‌ی دریافت‌های خودکارآمدی^۴ است؛ یعنی باورهای توانایی‌های فرد برای سازمان‌دهی و پیاده‌سازی کنش‌هایی که برای سامان‌دهی به موقعیت‌های آینده بدان‌ها نیاز است. در حقیقت، باورهای توان‌مندی به چند روش بر رفتار اثر می‌گذارد. آن‌ها بر گزینش‌های افراد و کنشی که پی می‌گیرند اثر می‌گذارد و نیز افراد در کارهایی شرکت می‌کنند که احساس شایستگی و اعتمادبه‌نفس داشته‌باشند و از کنش‌هایی که در آن اعتمادبه‌نفس و شایستگی نداشته‌باشند پرهیز می‌کنند. باورهای خودکارآمدی تعیین می‌کند که انسان‌ها چه اندازه برای انجام کارهایشان زمان می‌گذارند، هنگام برخورد با دشواری‌ها تا کی پایداری می‌کنند، و آیا در برخورد با موقعیت‌های گوناگون چه اندازه نرمش‌پذیر اند. هم‌چنین، باورهای خودکارآمدی بر الگوهای اندیشه و واکنش‌های هیجانی افراد اثر می‌گذارد. بنابراین، افرادی با خودکارآمدی

1. Bandura, A.
2. Self-System
3. Self-Reflection
4. Self-Efficacy

پایین شاید باور کنند که وضع حل‌ناشدنی است و این باوری است که تنیده‌گی، افسرده‌گی، و دیدی باریک‌بینانه برای گره‌گشایی پرورش می‌دهد. از سوی دیگر، خودکارآمدی بالا در هنگام نزدیک شدن به کار و کنش‌های دشوار، به پدیدآیی احساس آسانی کمک می‌کند. بدین سان، باورهای خودکارآمدی پیش‌بینی‌کننده‌ئی توان‌مند برای پیش‌رفت تحصیلی خواهد بود. سازه‌ی خودکارآمدی تاریخچه‌ئی کوتاه دارد که با نوشتار بندورا (۱۹۷۷) با نام خودکارآمدی: به سوی نگره‌ئی یک‌پارچه از دگرگونی رفتاری آغاز شد. پایه‌های خودکارآمدی در رشته‌ها و محیط‌های گوناگون آزمایش شده و پشتوانه‌هایی فزاینده از یافته‌ها دریافت کرده‌است (مادوکس و استلی^۱؛ ۱۹۸۶؛ مالتون، براون، و لنت^۲؛ ۱۹۹۱). همچنین، خودکارآمدی در بررسی مسائل بالینی مانند بی‌هوهدترسی^۳ (بندورا، ۱۹۸۳)، افسرده‌گی (دیویس و بیتز^۴؛ ۱۹۸۲)، مهارت‌های اجتماعی (مو و زایس^۵؛ ۱۹۸۲) و ابراز وجود (لی^۶؛ ۱۹۸۳)، سلامتی (اولیری^۷؛ ۱۹۸۵)، و در کارکرد ورزشی (بارلینگ و ایبل^۸؛ ۱۹۸۳؛ لی، ۱۹۸۲) به کار آمده‌است (برگرفته از پاجارس^۹؛ ۱۹۹۶).

نقش باورهای خودکارآمدی در انگیزش فرد بیش‌تر ریشه در دیدگاه‌های نظری غیر از دیدگاه اجتماعی-شناختی دارد که نگره‌های خودنمایه^{۱۰} را در بر می‌گیرد. با این همه، باورهای شایسته‌گی خوددریافته یا باورهای شایسته‌گی فرد است.

پژوهش‌گران باورهای خودکارآمدی افراد را با گزارش سطح، فراگیرنده‌گی، و نیرومندی باور به انجام یک کار یا پیروزی در آن اندازه‌گیری می‌کنند. در موقعیت‌های آموزشی، ابزارهای خودکارآمدی می‌تواند از دانش‌آموزان درباره‌ی اندازه‌ئی که به توانایی‌شان در حل مسائل ریاضی (هکت و بتز^{۱۱}؛ ۱۹۸۹)، انجام کارهایی ویژه در خواندن یا نوشتن (شل، کولوبن، و برنینگ^{۱۲}؛ ۱۹۹۵)، یا شرکت در راه‌بردهای خودسامان‌دهی (بندورا، ۱۹۸۹) باور دارند پرسش کند (برگرفته از پاجارس، ۱۹۹۶).

بنابراین ادراک‌های توانایی در بیش‌تر نگره‌های انگیزشی نقشی پایدار دارد. نگره‌پردازان خودپنداره که این ادراک‌های خودارزشی را دربردارنده‌ی داورهای اعتماد می‌شمارند (روزن‌برگ و کاپلند^{۱۳}؛ ۱۹۸۲؛ برگرفته از پاجارس، ۱۹۹۶). بدین سان، خودکارآمدی سازه‌ئی بنیادی از خودپنداره‌ی افراد شمرده‌می‌شود. این سازه یکی از سویه‌های خودنمایه است که با باورهای افراد درباره‌ی توانایی‌هایشان شناخته‌می‌شود (گارسیا و پنتریچ^{۱۴}؛ ۱۹۹۴؛ برگرفته از پاجارس، ۱۹۹۶).

1. Maddux, J. E., & Stanley, M. A.
2. Multon, K. D., Brown, S. D., & Lent R. W.
3. Phobia
4. Davis, F. W., & Yates, B. T.
5. Moe, K. D., & Zeiss, A. M.
6. Lee, C.
7. Oleary, A.
8. Barling, J., & Abel, M.
9. Pajares, F.
10. Self-Schema
11. Hackett, G., & Betz, N. E.
12. Shell, D. F., Colvin, C., & Burning, R. H.
13. Rosenberg, M., & Kapland, H. B.
14. Garcia, T., & Pintrich, P. R.

بر پایه‌ی نگره‌ی ارزش انتظار، انگیزش در آغاز برآیند باورهای افراد درباره‌ی پی‌آمدهای احتمالی کنش‌ها و ارزشی تقویت‌کننده است که آن‌ها به پی‌آمدها می‌دهند (راتر^۱، ۱۹۸۲). افراد زمانی برای انجام تکالیف برانگیخته می‌شوند که پی‌آمد مورد انتظار برای آن‌ها با ارزش باشد؛ اما هنگامی که پی‌آمدها برای آن‌ها ارزش نداشته‌باشد برای انجام تکالیف آماده‌گی کمتری دارند. نگره‌پردازان ارزش انتظار بر این باور اند که در تعیین تکالیفی که افراد انجام می‌دهند، داورهای صلاحیت رابطه‌ئی کنش‌ورزانه با ارزش پی‌آمدها دارند (ویگفیلد و اکلس^۲، ۱۹۹۲)؛ ولی آن‌ها بر انتظارات پی‌آمد که بر انگیزش و پیش‌بینی رفتار اثر می‌گذارد، تأکید دارند. بر پایه‌ی نگره‌ی بندورا، داورهای صلاحیت شخصی، با داورهای احتمالی پی‌آمدی که به رفتار می‌انجامد یکسان نیست. انتظارات پی‌آمد با باورهای کارآمدی مرتبط اند، چون این باورها انتظارات را تعیین می‌کند. بنابراین، آن‌هایی که در پی پیروزی در کار اند پی‌آمدهای پیروزی را پیش‌بینی می‌کنند.

بندورا (۱۹۸۴؛ ۱۹۸۶) چنین می‌گوید که چون پی‌آمد مورد انتظار انسان‌ها وابسته‌گی فراوانی به داورهایشان از کاری که می‌توانند انجام دهند دارد، در این مواقع، اگر ادراک‌های خودکارآمدی کنترل شود، انتظارات پی‌آمد بی‌گمان نقشی به‌سزا در پیش‌بینی‌های رفتار خواهدداشت.

از دیدگاه نگره‌پردازان شناختی-اجتماعی، کسانی که در برابر فشارهای روانی کارآمد اند احتمال آسیب‌پذیری‌شان در برابر فشارهای روانی و بدکارکردی اجتماعی کمتر است. هم‌چنین، کسانی که در موقعیت‌های مختلف مانند کنش‌ورزی‌های اجتماعی و کارکرد درسی از احساس کارآمدی نیرومندی برخوردارند، کمتر گرفتار اضطراب و تنیده‌گی می‌شوند (بندورا، ۱۹۹۵، برگرفته از کاپارا و هم‌کاران^۳، ۲۰۰۴).

خودکارآمدی عموماً هم‌چون گستره‌ئی ویژه دریافت شده‌است. یعنی فرد می‌تواند باورهای شخصی کم و بیش استواری را در گستره‌های متفاوت یا موقعیت‌های ویژه‌ی کنش‌وری داشته‌باشد. شماری از پژوهش‌گران مفهومی گسترش‌یافته از خودکارآمدی را نیز آورده‌اند که به اعتماد عمومی در توانایی رویارویی شخص با گستره‌ئی فراخ از درخواست‌ها یا موقعیت‌های جدید اشاره می‌کند (شرر و هم‌کاران^۴، ۱۹۸۲).

مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی^۵ در دهه‌ی ۱۹۷۹ توسط شوارتز^۶ و جروسلم^۶ (۱۹۹۵) ساخته‌شد. این مقیاس دارای ۲۰ گویه با دو خرده‌مقیاس جداگانه‌ی خودکارآمدی

1. Rotter, J. B.

2. Wigfield, A., & Eccles, J. S.

3. Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Pastorelli, C., & Cervone, D.

4. Sherer, M., Maddux, J. E., Mercadante, B., Prentice-Dunn, S., Jacobs, B., & Rogers, R. W.

5. Generalized Self-Efficacy Scale

6. Schwarzer, R., & Jerusalem, M.

عمومی و خودکارآمدی اجتماعی بود که در سال ۱۹۸۱ به یک مقیاس ۱۰ گویه‌ئی کاهش یافت (GSE-10) و تا کنون به ۲۸ زبان دیگر برگردانده شده‌است (شوارتز و جروسلم، ۱۹۹۵). ضرایب به‌دست‌آمده‌ی آلفای کرون‌باخ مقیاس GSE-10 در کشورهای گوناگون چنین گزارش شده‌است: در کانادا ۰/۸۸؛ در کاستاریکا ۰/۸۱؛ در آلمان ۰/۸۱؛ در بریتانیای بزرگ ۰/۸۸؛ در فرانسه ۰/۸۲؛ در ایران ۰/۸۴؛ در اسپانیا ۰/۸۴؛ در ژاپن ۰/۹۱؛ در کره ۰/۸۵؛ در اندونزی ۰/۷۹؛ و در هند ۰/۷۵. ضرایب به‌دست‌آمده، نشان‌دهنده‌ی پایایی درونی گزینه‌های این مقیاس در میان مردم گوناگون جهان است. شوارتز و هم‌کاران^۱ (۱۹۹۷) ضرایب هم‌سانی درونی و ویرایش‌های مقیاس خودکارآمدی عمومی را برای دانش‌جویان، در آلمان ۰/۸۴، در کاستاریکا و اسپانیا ۰/۸۱، و در چین ۰/۹۱ به دست آوردند. در این پژوهش، ضرایب هم‌سانی درونی (آلفای کرون‌باخ و دونیمه‌سازی) برای همه‌ی نمونه، و و دانش‌جویان دانشگاه‌های شهید چمران اهواز و آزاد مرودشت رضایت‌بخش بود (جدول ۳). هم‌چنین، هم‌بستگی گزینه‌های مقیاس با یک‌دیگر و با نمره‌ی کل نشان داد که همه‌ی گزینه‌ها هم‌بستگی معناداری در سطح $P < 0.01$ با نمره‌ی کل دارند (جدول ۲).

شوارتز، اشمیتز، و تانگ^۲ (۲۰۰۰) ضریب روایی مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی را با سبک اسنادی خوش‌بینانه، در گروهی از دانش‌جویان ۰/۴۹ و با ادراک چالش در موقعیت‌های فشارزا ۰/۴۵، و برای آموزگاران با خودتنظیمی ۰/۵۸ به دست آوردند که همه‌گی ضرایب معنادار بود. شوارتز و هم‌کاران (۱۹۹۷) هم‌بستگی این مقیاس را با نمره‌های افسرده‌گی، اضطراب، و سبک اسنادی خوش‌بینانه به‌ترتیب ۰/۵۲-، ۰/۶۰-، و ۰/۵۵، و در نمونه‌ی اسپانیایی ۰/۴۲-، ۰/۴۳-، و ۰/۵۷ گزارش کردند و نشان دادند که هم‌بستگی‌های به‌دست‌آمده نشان‌دهنده‌ی روایی واگرا و هم‌گرای مقیاس باورهای خودکارآمدی است و با نگره‌ی خودکارآمدی بندورا (۱۹۹۷) هم‌آهنگ است. در این پژوهش ضرایب روایی هم‌گرا میان مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی و مقیاس عزت نفس روزن‌برگ بر روی ۳۱۸ نفر ۰/۳۰ ($P < 0.001$)، در دانش‌جویان دانشگاه شهید چمران اهواز بر روی ۲۶۷ نفر ۰/۲۰ ($P < 0.001$)، و در دانش‌جویان دانشگاه آزاد مرودشت بر روی ۲۰۸ نفر ۰/۲۳ ($P < 0.001$) به دست آمد.

در برخی از پژوهش‌ها، برای بررسی روایی سازه‌ئی این مقیاس، روش تحلیل عاملی^۳ به کار آمده‌است. شوارتز و بورن^۴ (۱۹۹۷) نشان دادند که این مقیاس یک‌بعدی است. یافته‌های ۱۳ کشور نیز راه حل یک‌عاملی را با مقدرهای ویژه‌ی ۴/۹، ۰/۸۱، ۰/۷۲، و

1. Schwarzer, R., Bäßler, J., Kwiatek, P., Schröder, K., & Zhang, J. X.

2. Schwarzer, R., Schmitz, G. S., & Tang, C.

3. Factor Analysis

4. Schwarzer, R., & Born, A.

کوچک‌تر گزارش می‌کند. بارهای عاملی برای نخستین عامل ۰/۵۶، ۰/۵۴، ۰/۶۳، ۰/۷۲، ۰/۷۵، ۰/۶۴، ۰/۷۱، ۰/۶۸، ۰/۷۰، و ۰/۷۰ بود و نیمی از واریانس توسط این عامل تبیین شده‌است و عامل دوم تنها ۸ درصد واریانس را تبیین کرده‌است. شوآرتزر و هم‌کاران (۱۹۹۷) نیز با به‌کارگیری تحلیل عاملی تأییدی^۱ دریافتند که ساختار یک‌عاملی برای این مقیاس از ساختار دو عاملی مناسب‌تر است.

هدف این پژوهش، بررسی پایایی و روایی مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی برای کاربرد در موقعیت‌های بالینی و پژوهش‌های روان‌شناختی است، به‌ویژه برای کارهای درمانی پیش و پس از درمان برای بررسی دگرگونی‌های پدیدآمده در زنده‌گی افراد. به سخن دیگر، در این پژوهش دو هدف بنیادی پی‌گیری می‌شود:

- ۱- گردآوری مقیاسی پایا و روا برای مقیاس باورهای خودکارآمدی؛
- ۲- بررسی یک‌بعدی یا دوعده‌ی بودن مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی در جامعه‌ی دانش‌جویی.

روش پژوهش

جامعه و نمونه‌ی آماری، و روش نمونه‌گیری

جامعه‌ی آماری این پژوهش، همه‌ی دانش‌جویان دختر و پسر رشته‌های روان‌شناسی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز و گروه روان‌شناسی دانشگاه آزاد مرودشت در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳ بود. برای گزینش نمونه، نخست فهرست همه‌ی دانش‌جویان رشته‌های روان‌شناسی در دو دانشگاه یادشده از اداره‌ی آموزش دانشکده‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز و اداره‌ی آموزش دانشگاه آزاد مرودشت درخواست شد. سپس، از دانش‌جویان دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز ۲۹۳ نفر، و از دانش‌جویان گروه روان‌شناسی دانشگاه آزاد مرودشت ۲۹۴ نفر به روش تصادفی ساده گزیده‌شدند. در پایان، حجم نمونه ۵۸۷ نفر (۳۳۳ دختر و ۲۵۴ پسر) بود. حجم نمونه‌ی گزیده‌شده بر پایه‌ی شمار گویه‌ها، آزمون گوی‌واره‌گی بارتلت^۲، و نمایه‌ی نمونه‌گیری KMO^۳ توجیه‌پذیر است.

1. Confirmatory Factor Analysis
2. Bartlett Test of Sphericity
3. Kaiser-Meyer-Olkin Sampling Index

ابزار پژوهش

ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش، ویرایش ایرانی مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی (نظامی، شوآرتز و جروسلم، ۱۹۹۶) بود. این مقیاس دارای ۱۰ گویه چهارگزینه‌ای با دامنه‌ی ۱ تا ۴ است که کمینه و بیشینه‌ی نمره‌ی آن ۱۰ و ۴۰ خواهد بود. این مقیاس برای پیش‌بینی سازگاری پس از دگرگونی‌های زنده‌گی، یا هم‌چون نمایه‌ی از چه‌گونه‌گی زنده‌گی در هر مرحله‌ی رشدی، برای کارهای بالینی، و دگرگون‌سازی رفتار به کار می‌رود.

یافته‌های پژوهش

میانگین و انحراف معیار گویه‌های مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی دانش‌جویان روان‌شناسی در جدول ۱ آمده‌است. هم‌چنان که دیده‌می‌شود، میانگین و انحراف معیار کل گویه‌های مقیاس ۳/۰۳ و ۰/۷۹ بود که گویه‌های ۶ و ۱۰ به ترتیب از بالاترین و کم‌ترین میانگین (۳/۴۳ و ۲/۷۳) برخوردار بودند. هم‌چنین میانگین و انحراف معیار کل نمره‌های دانش‌جویان در این مقیاس ۳۰/۳۶ و ۴/۹۴ بودند.

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار گویه‌های مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی در دانش‌جویان روان‌شناسی (n = ۵۸۷)

گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	هم‌بسته‌گی کل گویه‌ها با هریک از گویه‌ها
۱	۳/۳۵	۰/۷۳	۰/۵۵ **
۲	۲/۹۸	۰/۷۸	۰/۵۳ **
۳	۳/۰۲	۰/۸	۰/۶۰ **
۴	۲/۷۵	۰/۸۷	۰/۶۵ **
۵	۲/۹۵	۰/۷۸	۰/۶۶ **
۶	۳/۴۳	۰/۷۲	۰/۵۸ **
۷	۳/۰۴	۰/۸۷	۰/۶۳ **
۸	۳/۰۵	۰/۷۷	۰/۶۲ **
۹	۳/۰۷	۰/۷۷	۰/۶۸ **
۱۰	۲/۷۳	۰/۸۶	۰/۶۷ **
میانگین کل	۳/۰۳	۰/۷۹	
الفای کرون‌باخ	۰/۸۲		

** P < ۰/۰۱

آرایه‌ی هم‌بسته‌گی ساده‌ی گویه‌های مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی در جدول ۲ آمده‌است. هم‌چنان که دیده‌می‌شود، دامنه‌ی ضرایب هم‌بسته‌گی کل مقیاس با تک تک گویه‌ها ۰/۵۳ تا ۰/۶۷ است که این دامنه در سطح $P \leq 0/01$ معنادار است. این یافته نشان می‌دهد که همه‌ی گویه‌ها هم‌سانی درونی و پایایی لازم را دارند.

جدول ۲- ماتریس هم‌بسته‌گی ساده گویه‌های مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی

در کل دانش‌جویان روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز آزاد مرددشت

(n = ۵۸۷)

گویه‌ها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	هم‌بسته‌گی کل
۱	-	۰/۳۴**	۰/۳۵**	۰/۲۹**	۰/۲۴**	۰/۴۱**	۰/۲۲**	۰/۱۸**	۰/۲۱**	۰/۲۴**	۰/۵۵**
۲		-	۰/۲۶**	۰/۲۲**	۰/۲۳**	۰/۲۸**	۰/۱۷**	۰/۲۵**	۰/۳۲**	۰/۲۶**	۰/۵۳**
۳			-	۰/۳۹**	۰/۳۴**	۰/۲۹**	۰/۲۷**	۰/۲۳**	۰/۲۷**	۰/۲۹**	۰/۶۰**
۴				-	۰/۴۵**	۰/۲۴**	۰/۳۶**	۰/۲۴**	۰/۳۳**	۰/۴۱**	۰/۶۵**
۵					-	۰/۲۸**	۰/۴۱**	۰/۳۶**	۰/۴۱**	۰/۳۸**	۰/۶۶**
۶						-	۰/۳۱**	۰/۲۹**	۰/۳۱**	۰/۲۹**	۰/۵۸**
۷							-	۰/۴۳**	۰/۳۲**	۰/۳۳**	۰/۶۳**
۸								-	۰/۴۹**	۰/۳۳**	۰/۶۱**
۹									-	۰/۵۷**	۰/۶۴**
۱۰										-	۰/۶۷**

** $P < 0/01$

اگر چه شمار گویه‌های مقیاس کم است، اما هم‌چنان که در جدول ۳ دیده‌می‌شود، ضرایب هم‌سانی درونی مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی، در کل نمونه‌ی دانش‌جویی، و به تفکیک دانشگاه‌ها و جنس رضایت‌بخش است.

جدول ۳- ضریب هم‌سانی درونی (آلفای کرون‌باخ) مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی

در کل دانش‌جویان روان‌شناسی، و به تفکیک دانشگاه و جنس

دانشگاه	شمار	آلفای کرون‌باخ	
		پسران	دختران
کل	۱۰	۰/۸۲	۰/۸۴
شهید چمران	۱۰	۰/۸۴	۰/۸۶
آزاد مرددشت	۱۰	۰/۸۰	۰/۸۲

ضرایب روایی هم‌زمان میان مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی و مقیاس عزت نفس روزن‌برگ، در کل دانش‌جویان روان‌شناسی ۰/۳۰، در دانش‌جویان روان‌شناسی دانشگاه

شهید چمران اهواز ۰/۲۰، و در دانش‌جویان روان‌شناسی دانشگاه آزاد مرودشت ۰/۲۳ به دست آمد که این ضرایب در سطح $P \leq ۰/۰۱$ معنادار است (جدول ۴).

جدول ۴- ضرایب روایی هم‌زمان میان مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی و مقیاس عزت نفس روزن‌برگ

دانشگاه	ضریب	شمار	سطح معناداری
شهید چمران اهواز	۰/۲۰	۲۹۳	$\leq ۰/۰۱$
آزاد مرودشت	۰/۲۳	۲۹۴	$\leq ۰/۰۱$
کل	۰/۳۰	۳۱۸	$\leq ۰/۰۱$

در آغاز، برای توانایی ده گویه‌ی مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی، نمایه‌ی نمونه‌گیری KMO به کار آمد که ضریب به‌دست‌آمده ۰/۸۵ بود. هم‌چنین، آزمون گوی‌واره‌گی بارتلت نیز معنادار بود ($P < ۰/۰۰۰۱$ ؛ $۹۶/۱۴/۲۸$). بارهای عاملی گویه‌های مقیاس بر روی یک عامل استخراج شده در جدول ۵ آمده‌است.

جدول ۵- ماتریس عاملی چرخش‌یافته‌ی واریانس بر روی کل دانش‌جویان

بازرهای خودکارآمدی عمومی	عامل	گویه‌ها	بارهای چرخش‌یافته
۰/۷۰		اگر در دردرس بیافتم یا گرفتاری برای‌ام پیش بیاید، معمولاً می‌توانم چاره‌ئی بیابم.	۹
۰/۶۸		مهم نیست چه بر سر راه‌ام قرار گیرد؛ معمولاً قادر به رفع یا حل آن می‌باشم.	۱۰
۰/۶۷		به خاطر ابتکار و شایسته‌گی‌ام می‌دانم چه طور با موقعیت‌های غیرقابل‌پیش‌بینی مقابله کنم.	۵
۰/۶۴		مطمئن‌ام که می‌توانم به طور مؤثری با مسائل غیرمترقبه روبه‌رو شوم.	۴
۰/۶۲		در برخورد با مشکلات می‌توانم خونردی یا آرامش خود را حفظ کنم؛ چون به توانایی درونی خود اعتماد دارم.	۷
۰/۶۲		وقتی با مشکلی روبه‌رو می‌شوم، معمولاً می‌توانم چندین راه حل پیدا کنم.	۸
۰/۵۹		به‌راحتی می‌توانم اهداف‌ام را دنبال کنم و به مقصود برسم.	۳
۰/۵۸		اگر به اندازه‌ی کافی تلاش کنم، می‌توانم اکثر مشکلات را حل کنم.	۶
۰/۵۴		اگر به اندازه‌ی کافی تلاش کنم، همیشه قادر به حل مشکلات سخت خواهم‌بود.	۱
۰/۵۱		اگر کسی با من مخالفت کند، می‌توانم راه و روش‌هایی را برای رسیدن به آن‌چه می‌خواهم پیدا کنم.	۲

برای تحلیل عاملی مقیاس، در آغاز روش تحلیل سازه‌های اصلی^۱، و سپس برای تعیین عامل‌های احتمالی که زیربنای آزمون را می‌سازد روش چرخش واریمکس^۲ به کار رفت. برای یافتن این که مقیاس از چند عامل معنادار ساخته شده‌است، سه شناسه‌ی عمده بررسی شد: (۱) ارزش ویژه^۳، (۲) نسبت واریانس تبیین‌شده توسط هر عامل، و (۳) آزمون اسکری^۴. بر پایه‌ی آزمون اسکری که نمودار ویژه‌ی ارزش‌ها را نشان می‌دهد، یک عامل

1. Principle Component Analysis
2. Varimax
3. Eigen Value
4. Scree Test

با ارزش ویژه‌ی بزرگ‌تر از یک به دست آمد که این عامل بر روی هم $38/69\%$ درصد واریانس کل گویه‌ها را تبیین می‌کند (جدول ۵). در تحلیل عاملی از بارهای $0/40$ به بالا استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که همه‌ی گویه‌ها بر روی یک عامل با نام «باورهای خودکارآمدی عمومی» بار عاملی دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش روایی‌یابی ویرایش فارسی مقیاس خودکارآمدی عمومی (GES-10)، برای سنجش میزان باورهای خودکارآمدی عمومی در دانش‌جویان بود. در این پژوهش، پژوهش‌گر با به‌کارگیری روش تحلیل سازه‌های اصلی نشان داد که این مقیاس ابزاری یک‌بعدی است که $38/69\%$ درصد واریانس گویه‌ها را تبیین می‌کند (جدول ۵). این یافته با یافته‌های شوآرتزر و هم‌کاران (۱۹۹۷)، شوآرتزر، اشمیتزر، و تانگ (۲۰۰۰)، و شوآرتزر و بورن (۱۹۹۷) که همه‌گی به یک عامل دست یافتند، هم‌آهنگ است و بارهای عاملی به‌دست‌آمده در این پژوهش با بارهای عاملی یافته‌شده در پژوهش‌های پیشین برابری می‌کند.

یافته‌های پژوهش، پایایی (همسانی درونی) این مقیاس را با روش آلفای کرون‌باخ نشان داد (جدول ۳). مقدارهای به‌دست‌آمده‌ی همسانی درونی، برای کل نمونه، دانشگاه‌ها (شهید چمران اهواز و آزاد مرودشت)، و جنس‌ها (دختران و پسران)، که نشان‌دهنده‌ی هم‌گونی مقیاس است، با نمایه‌های درونی گزارش‌شده در پژوهش شوآرتزر و هم‌کاران (۱۹۹۷) و شوآرتزر و بورن (۱۹۹۷) هم‌آهنگ است. به سخن دیگر، این یافته دقت و پایایی نسبی این ابزار را نشان می‌دهد و مقدارهای به‌دست‌آمده در این پژوهش، با مقدارهای به‌دست‌آمده در بیست‌وپنج کشور دیگر، تا اندازه‌ئی یک‌سان است. هم‌چنین، هم‌بستگی پرسش‌های این مقیاس با نمره‌ی کل نسبتاً بالا بود (جدول ۲).

ضریب هم‌بستگی مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی با مقیاس عزت نفس روزن‌برگ در کل دانش‌جویان $0/30$ ، در دانش‌جویان دانشگاه شهید چمران اهواز $0/20$ ، و در دانش‌جویان دانشگاه آزاد مرودشت $0/23$ بود (ضرایب در حد پایین، اما معنادار است) و می‌توان گفت که مقیاس باورهای خودکارآمدی از روایی مناسبی برخوردار است. این یافته با یافته‌های شوآرتزر و هم‌کاران (۱۹۹۷)، شوآرتزر، اشمیتزر، و تانگ (۲۰۰۰)، و شوآرتزر و بورن (۱۹۹۷) هم‌خوانی دارد.

در این پژوهش، میانگین نمره‌های باورهای خودکارآمدی عمومی دانش‌جویان $30/96$ بود که با نمونه‌های کشورهای یونان، روسیه، اسپانیا، هلند، انگلیس، اندونزی، و کانادا تا اندازه‌ئی یک‌سان است و از نمونه‌های کشورهای کره، روسیه، و آلمان تا اندازه‌ئی بالاتر

است. در این باره، می‌توان گفت کرد که فرهنگ ایرانی، به‌ویژه فرهنگ جوانان، با تأثیرپذیری از فرهنگ‌های غربی، بیش‌تر به سوی فردگرایی می‌رود تا جمع‌گرایی. از سوی دیگر، تلاش و کار سخت، تا اندازه‌ئی نسبت به توانایی در فرهنگ‌های جمع‌گرا ارزش‌مندتر است. در حقیقت، خودکارآمدی بالای گروه‌های گوناگون مردم، گویای شایستگی و توانمندی آن‌ها در انجام کارها است.

بنابراین، یافته‌های این پژوهش را در زمینه‌ی روایی‌یابی ویرایش فارسی مقیاس خودکارآمدی عمومی، به دلیل کوتاه و عینی بودن گویه‌های آن می‌توان در پژوهش‌های بالینی و میدانی به کار گرفت.

هم‌چنین، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده، برای بررسی روایی مقیاس، روش تحلیل عاملی تأییدی که برای تأیید سازه‌ی یک‌عاملی یا چندعاملی مناسب است، به کار رود.

منابع

- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
- Bandura, A. (1984). Recycling misconceptions of perceived self-efficacy. *Cognitive Therapy and Research*, 8(3), 231–255.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. New York, NY: W. H. Freeman.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Pastorelli, C., & Cervone, D. (2004). The contribution of self-efficacy beliefs to psychosocial outcomes in adolescence: Predicting beyond global dispositional tendencies. *Personality and Individual Differences*, 37(4), 751–763.
- Maddux, J. E., & Stanley, M. A. (1986). Self-efficacy theory in contemporary psychology: An overview. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4(3), 249–255.
- Multon, K. D., Brown, S. D., & Lent R. W. (1991). Relation of self-efficacy beliefs to academic outcomes: A meta-analytic investigation. *Journal of Counseling Psychology*, 38(1), 30–38.
- Nezami, E., Schwarzer, R., & Jerusalem, M. (1996). *Persian Adaptation (Fārsi) of the General Self-Efficacy Scale*. Retrieved from <http://userpage.fu-berlin.de/~health/persean.htm>
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543–578.
- Rotter, J. B. (1982). Social learning theory. In N. T. Feather (Ed.), *Expectations and Actions: Expectancy-Value Models in Psychology* (pp. 241–260). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Assoc Inc.
- Scholz, U., Doña, B. G., Sud, S., & Schwarzer, R. (2002). *Is General Self-efficacy a Universal Construct? Psychometric Findings from 25 Countries*. Retrieved from http://userpage.fu-berlin.de/~health/materials/gse_scholz2002.pdf
- Schunk, D. H. (1989). Self-efficacy and achievement behaviors. *Educational Psychology Review*, 1(3), 173–208.
- Schunk, D. H. (1991). Self-efficacy and academic motivation. *Educational Psychologist*, 26(3&4), 207–231.
- Schwarzer, R., Bäßler, J., Kwiatek, P., Schröder, K., & Zhang, J. X. (1997). The assessment of optimistic self-beliefs: Comparison of the German, Spanish, and Chinese versions of the general self-efficacy scale. *Applied Psychology*, 46(1), 69–88.
- Schwarzer, R., & Born, A. (1997). Optimistic self-beliefs: Assessment of general perceived self-efficacy in thirteen cultures. *World Psychology*, 3(1–2), 177–190.
- Schwarzer, R., & Jerusalem, M. (1995). Generalized self-efficacy scale. In S. Wright, & M. Johnston, & J. Weinman, (Eds.), *Measures in Health Psychology: A User's Portfolio. Causal and Control Beliefs* (pp. 35–37). Windsor, UK: nferNelson.
- Schwarzer, R., Schmitz, G. S., & Tang, C. (2000). Teacher burnout in Hong Kong and Germany: A cross-cultural validation of the Maslach Burnout Inventory. *Anxiety, Stress, and Coping*, 13(3), 309–326.
- Sherer, M., Maddux, J. E., Mercadante, B., Prentice-Dunn, S., Jacobs, B., & Rogers, R. W. (1982). The self-efficacy scale: Construction and validation. *Psychological Reports*, 51(2), 663–671.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (1992). The development of achievement task values: A theoretical analysis. *Developmental Review*, 12(3), 265–310.